

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-04-06

Diarienummer 0138/23

Avdelningen för strategisk samordning

Ann-Louise Eliasson, Emma Hansryd, Hans Clausen

Telefon: 031-368 70 37

E-post:

emma.hansryd@kretsloppochvatten.goteborg.se

Verksamhetsnomineringar inför 2024

Förslag till beslut

1. Kretslopp och vattennämnden godkänner förvaltningens förslag till verksamhetsnomineringar enligt Bilaga 1 och beslutar att översända det till Kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Information i ärendet lämnades vid Kretslopp och vattennämndens sammanträde 2023-03-16, § 52. Nämnden har att besluta om ett förslag till verksamhetsnomineringar. Nomineringarna utgör nämndens underlag till kommunfullmäktiges budgetarbete och innehåller förslag till finansiering för 2024, samt en plan för åren 2025 och 2026. Nomineringarna innehåller förslag till justering av taxeintäktsnivåer för avfallsverksamheten och VA-verksamheten samt viss skattefinansiering.

Förvaltningen föreslår att taxeintäkterna för perioden tillåts öka från året innan enligt tabellen nedan. Tabellen visar även förvaltningens förslag till kommunbidrag för uppdrag som inte kan finansieras med taxemedel.

	2024	2025	2026
Avfall, alternativ 1	5,5 – 7,5 %	5,5 – 7,5 %	5,5 – 7,5 %
VA bruksavgift	10 – 18,5 %	4 – 10 %	7 – 10 %
VA anläggningsavgift	0 – 4 %	0 – 4 %	0 – 4 %
Kommunbidrag	13,5 mnkr	13,5 mnkr	14,5 mnkr

För avfallsverksamheten tillkommer från 2024 ett nytt ansvar för förpackningsinsamling. Det utökade ansvaret innebär ett större behov av taxefinansiering och en högre osäkerhet. Återbruksverksamheten finansieras även fortsatt av försäljning. För VA-verksamheten präglas den närmaste perioden av en ökande investeringstakt vilket ställer krav på organisationen och ger ökande finansieringsbehov. Den kommunbidragsfinansierade verksamheten har liknande behov som i tidigare års verksamhetsnomineringar.

Kretslopp och vatten

Marianne Erlandson

Förvaltningsdirektör

Bilagor

1. Verksamhetsnomineringar 2024, Kretslopp och vattennämnden

Ärendet

Kretslopp och vattennämnden har att besluta om ett förslag till verksamhetsnomineringar som ska översändas till kommunstyrelsen för att utgöra en del av förutsättningarna för budget och plan 2024 – 2026.

Beskrivning av ärendet

Göteborgs stads nämnder skall varje år upprätta ett underlag till en verksamhetsnominering, med utgångspunkt ifrån innevarande års nämndbudget. Denna verksamhetsnominering skall beslutas av nämnden senast i april månad. Nämnderna ska i sina verksamhetsnomineringar ange en prioriteringslista över vilka verksamhetsnomineringar som är mest väsentliga för nämnden. Underlaget ska belysa såväl verksamhetsmässiga som ekonomiska konsekvenser för nämndens verksamhet. Om nomineringarna har påverkan på annan nämnds eller styrelses verksamhet ska även dessa konsekvenser belysas och hur samråd har skett med berörd nämnd eller styrelse. Nomineringen skall överlämnas till den politiska budgetberedningen och stadsledningskontoret som ska presentera budgetunderlaget i maj månad.

Förvaltningens bedömning

Verksamhetsnomineringen bygger på att nuvarande verksamhet bibehålls och utvecklas enligt förvaltningens långsiktiga mål och tillkommande uppdrag. Alternativa nomineringar har arbetats fram för att ge valmöjligheter avseende utvecklingen. Vad gäller VA-verksamheten återfinns de alternativa scenarierna i investeringsnomineringen (dnr 0188/23). För avfallsverksamheten förordar förvaltningen alternativ 1.

Avfall

Förvaltningen har tagit fram två alternativ för kostnadsutvecklingen, ett med bibehållen ambitionsnivå, ett med ökade ambitioner inom grovavfallsområdet. Därutöver presenteras ett alternativ med samma kostnadsutveckling som i det första alternativet, där i stället taxehöjningen varierar mer mellan åren för att ge balans mellan kostnads- och intäktsutveckling. De presenterade alternativen delar på vissa förutsättningar:

Verksamheten expanderar genom ansvar för förpackningsinsamling och obligatorisk matavfallssortering från 2024. Till en början övertas dagens system med förpackningsinsamling vid återvinningsstationer och den fastighetsnära insamling som finns vid en del flerbostadshus. Obligatorisk matavfallssortering införs i ett första steg för flerbostadshus och verksamheter. Från 2027 tillkommer krav på fastighetsnära förpackningsinsamling då alla flerbostadshus ska ingå. Under perioden fram tills dess utökas både den fastighetsnära förpackningsinsamlingen och den obligatoriska matavfallsinsamlingen stegvis även till småhus.

För att kunna samordna införande av förpackningsinsamling vid småhus med de tillkommande matavfallskunderna och på så sätt hålla nere kostnaderna, så

förbereder förvaltningen en ansökan om dispens som medger fortsatt hämtning av blandat avfall (där matavfallet inte sorterats ut) under utbyggnadsperioden.

Alternativet att först köpa in och distribuera kärl till de småhus som idag inte deltar i matavfallssorteringen för att sedan byta ut dessa behållare till de som planeras användas i behållarsystemet som införs under perioden 2025–2027 (och som även inrymmer förpackningarna) har avfärdats. Detta utifrån att kostnaden och miljön påverkas negativt av kärlinköp, men det bedöms även försvåra kommunikationen och minska sorteringsviljan med flera förändringar på kort tid.

Insamlings- och behandlingskostnader ökar utifrån ekonomi- och befolkningsprognoser. Kostnader för att driva en ny kretsloppspark tillkommer från andra halvan av 2026.

De största specifika osäkerheterna i de ingående posterna för avfallsverksamheten är att förvaltningen inte har tecknat avtal för insamling av förpackningar och att omfattningen av förpackningsinsamling i flerbostadshus är okänd.

Förvaltningen förordar alternativ 1.

Alternativ 1 innebär taxehöjningar på 5,5–7,5 procent under perioden 2024–2027. Ambitionsnivån innefattar till exempel en hög andel fossilfri insamling, att servicenivån avseende hämtning ligger kvar på dagens nivå, generösa öppettider vid återvinningscentralerna, rådgivning till fastighetsägare, val av behandling utifrån en avvägning mellan miljökrav och ekonomi samt därutöver viss framtätsytande utveckling.

Förvaltningen prioriterar i detta alternativ den omfattande utökning och förändring av verksamheten som krävs utifrån lagändringarna och att öka servicenivån genom den nya kretsloppsparken från 2026–2027.

Alternativ 1 innebär en jämnare taxebana fram till 2027 som ligger inom spannet 5,5–7,5 procent, jämfört med alternativ 3. Under denna period byggs skulden till brukarna upp för att möta kostnadsökningar som då förväntas. Från 2028 och framåt planeras för en avfallsekonomi i stort sett i balans, där skulden till abonnenterna är närmare noll.

Alternativ 2 är identiskt med alternativ 1 förutom att det möjliggör extra satsningar inom ansvaret för hushållens grovavfall under 2024. Tänkbara satsningar är extra informatörer på återvinningscentralerna, mobil återvinningscentral och informationskampanj om återbruk för totalt ca 15 mnkr. Detta för att öka måluppfyllnaden inom grovavfallsområdet avseende sortering och återbruk. Alternativ 2 skulle ge taxehöjning på 6,5–8,5 procent under 2024, följt av 5,5–7,5 procent fram till 2027.

Till stor del skulle tillfällig bemanning eller externa resurser behöva användas för att genomföra åtgärder. Förvaltningen har begränsad kapacitet att göra extra

satsningar under de närmaste åren när andra stora förändringar sjösätts och förordar därför inte detta alternativ.

Alternativ 3 innebär att kostnaderna är de samma som i alternativ 1, men taxeintäkten justeras årligen för att balansera kostnadsutvecklingen. Det byggs inte upp någon skuld till brukarna att använda för att möta kostnadsutvecklingen under 2027 varför justeringen förväntas behöva vara högre då än i övriga alternativ. För 2024 skulle det innebära en justering på 3 – 5 procent, följt av 6 – 8 procent 2025 och 8 – 10 procent de båda följande åren.

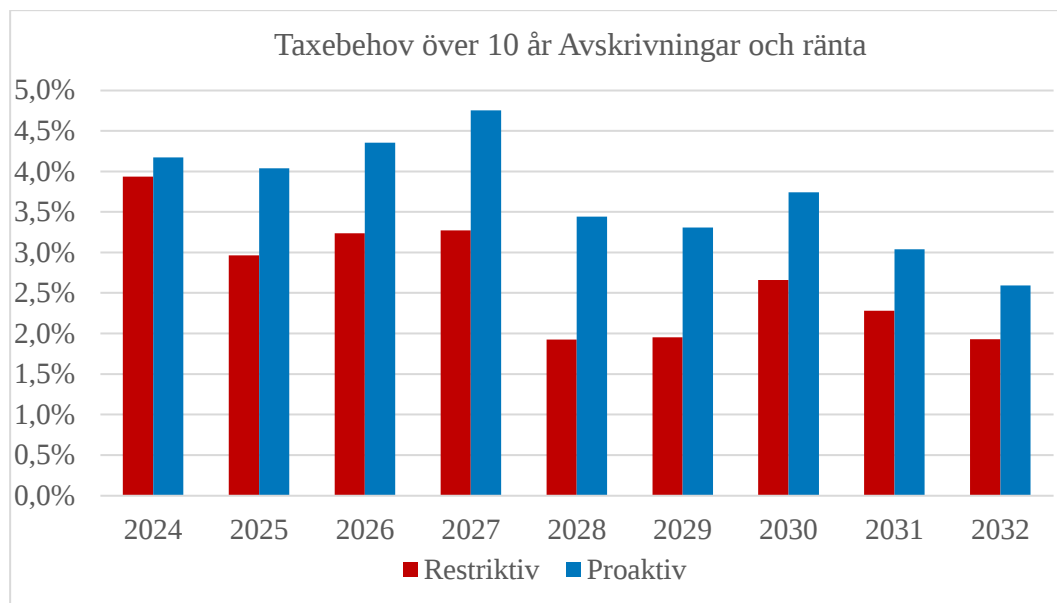
VA bruksavgift

Osäkerheterna för kostnadsutvecklingen är fortsatt stora på grund av omvärldsläget men en ökande investeringstakt kommer att påverka kostnaderna under planperioden.

Förvaltningen har tagit fram en kostnadsutveckling baserad på investeringsnomineringar. Förvaltningen har tagit fram två olika investeringsnomineringarna för att beskriva de effekter som de olika alternativen medför. Det ena investeringsalternativet benämns proaktivt och baseras på att investeringstakten siktar på att uppnå de mål som finns för VA-verksamheten. Det andra alternativet till investeringsnomineringar benämns restriktivt och har en lägre ambitionsnivå med cirka 30% lägre investeringsutgifter under planperioden jämfört med det proaktiva förslaget. Trots att det skiljer mycket mellan de två investeringsalternativen påverkas inte bruksavgiften så mycket under planperioden. Därför är inte förvaltningens förslag till taxor för planperioden uppdelat i två alternativa taxor utan i intervall. Långsiktigt har de olika investeringsalternativen däremot en stor skillnad på taxeutvecklingen om 4–8 år på grund av den fördröjning som finns i kostnadsutvecklingen.

För att återställa det underskott som budgeterats för 2023 och möta de kostnadsökningar som förväntas under perioden 2024 – 2026 beräknas ett intervall på 10–18 procent vara nödvändigt för 2024 och cirka 10 procent vara en tillräcklig taxeökning för åren 2025–2026.

Nedanstående diagram visar hur det årliga taxebehovet behöver justeras över en tioårsperiod. Taxebehovet i detta diagram avser endast avskrivningar och ränta.

VA anläggningsavgift

Anläggningsavgiften baseras på den VA-utbyggnad som genomförs i staden. Trots lågkonjunktur förväntas investeringsvolymen vara relativt stor. Även för exploateringsinvesteringar har kostnaderna ökat för transporter, hantering av schaktmassor och komplicerade byggnationer i en tät stadsmiljö.

De ökningar av anläggningsavgifter som har gjorts de senaste åren, tillsammans med att exploateringsprojekt inte har genomförts i den takt som var planerat, innebär att intäkter från anläggningsavgifter nu ligger på en högre nivå och "bara" behöver följa hur investeringskostnaderna utvecklas.

För att bibehålla en genomsnittlig kostnadstäckning på 70 procent föreslås en taxebana som ligger mellan 0 och 4 procent under 2024 - 2026 och åren därefter mellan 0 och 2 procent, baserat på nu känd investeringsplanering.

Ett alternativt scenario är att välja en taxebana som leder mot 100 procent kostnadstäckning vid planperiodens slut år 2033, då krävs avgiftshöjningar mellan 4 och 6 procent under åren 2024 - 2026.

Kommunbidrag

Verksamhetsnomineringen beskriver förvaltningens behov av kommunbidrag för att kunna leverera inom uppdragen i reglementet som inte kan finansieras med taxemedel. Medlens användning omfattar omhändertagande av stadens nedlagda deponier, dagvattensamordning i staden, skyfallshantering samt insatser inom Västsvenska Paketet.

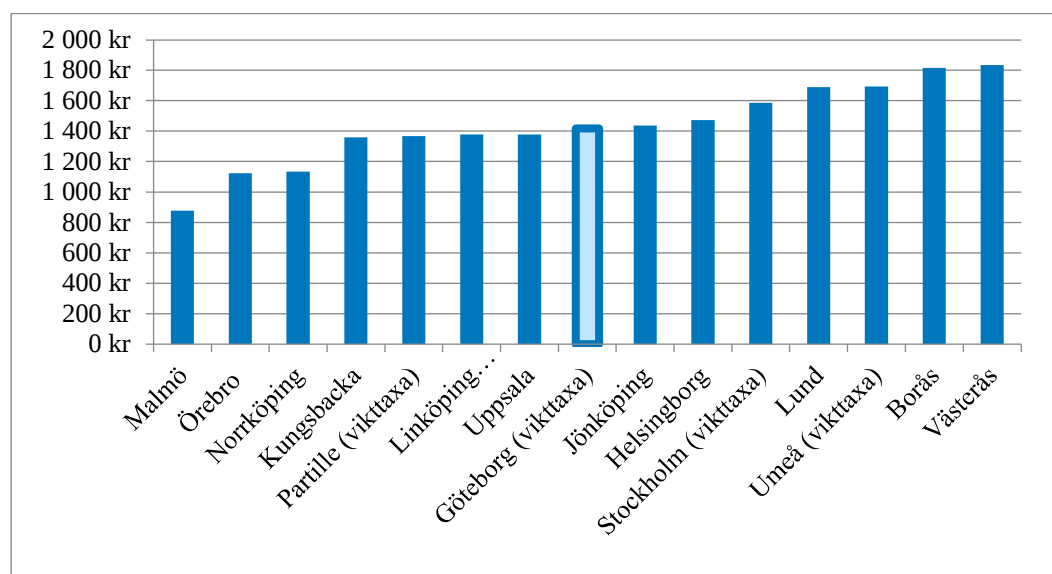
Bedömning ur ekonomisk dimension

Avfall

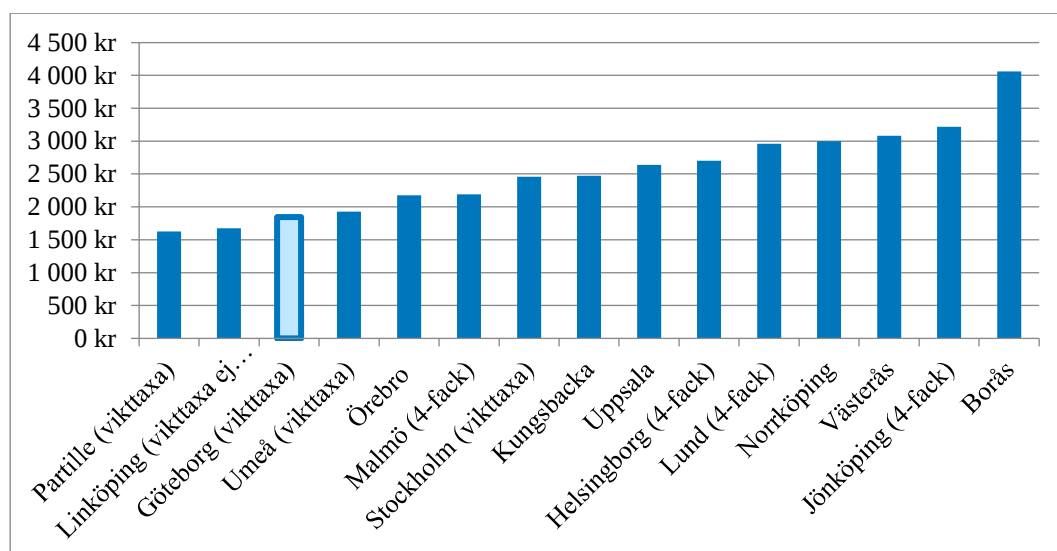
Den ekonomiska skillnaden mellan de tre alternativen visas i bilagans tabeller. För genomsnittliga hushåll skiljer sig kostnadsökningen mellan alternativen enligt tabellen nedan.

<i>Alternativ 1</i>	2024	2025	2026
<i>Genomsnittligt småhus</i>	114–155 kr/år	120–167 kr/år	127–179 kr/år
<i>Genomsnittlig lägenhet</i>	88–120 kr/år	93–120 kr/år	98–139 kr/år
<i>Alternativ 2</i>			
<i>Genomsnittligt småhus</i>	135–176 kr/år	121–169 kr/år	128–181 kr/år
<i>Genomsnittlig lägenhet</i>	104–136 kr/år	94–130 kr/år	99–140 kr/år
<i>Alternativ 3</i>			
<i>Genomsnittligt småhus</i>	62–104 kr/år	128–174 kr/år	181–235 kr/år
<i>Genomsnittlig lägenhet</i>	48–80 kr/år	99–134 kr/år	140–182 kr/år

Sammanställningar över kommande års taxenivåer för jämförelse med andra kommuner finns inte tillgängliga, men nedan visas en jämförelse för en liknande tjänst mellan större kommuner i Sverige för 2022. Dels för ett småhus dels för en lägenhet.

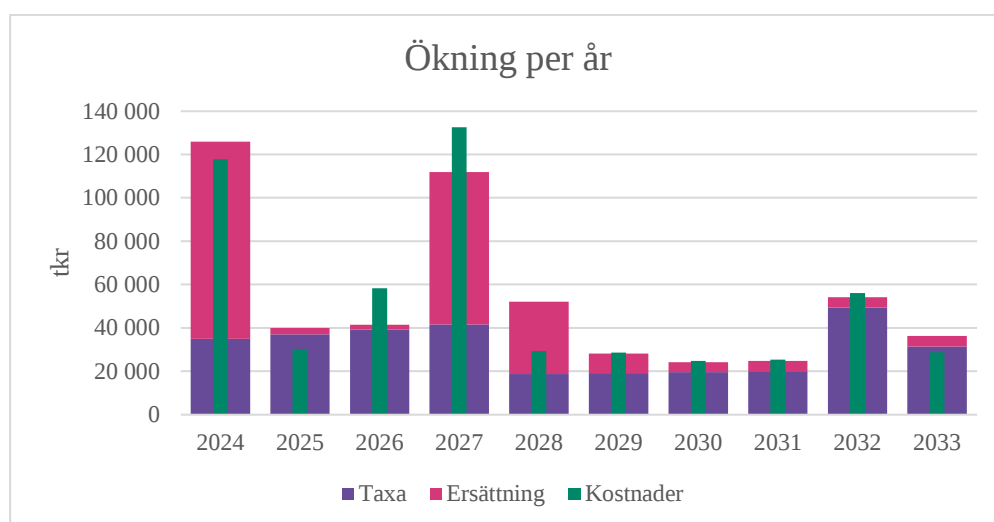

1Avfallsavgift 2022 för en genomsnittlig lägenhet i Sveriges större kommuner samt några grannkommuner

2Avfallsavgift för en genomsnittlig villa i Sveriges större kommuner samt några grannkommuner

Den årliga kostnadsökningen utifrån avfallsverksamhetens utveckling och nya uppdrag visas nedan. Ersättningen täcker huvuddelen av det tillkommande uppdraget, men i diagrammet syns även förvaltningens förordade alternativ avseende taxeintäktsökning som behöver täcka underskottet.

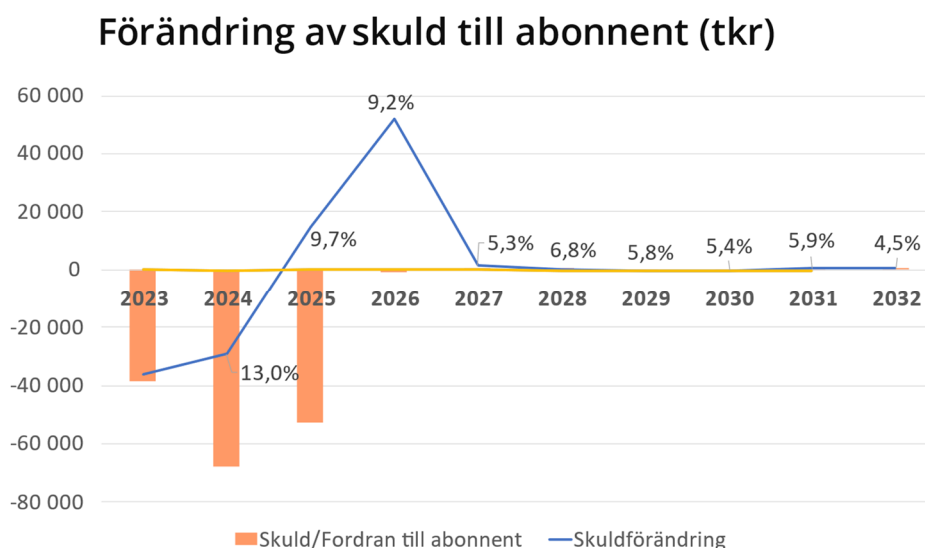

VA brukningsavgift

Nämndens investeringsvolym inom VA-området påverkar taxebehovet för lång tid framöver. De höga investeringsvolymerna kommer att medföra en kraftigt ökad låneskuld, ökade kapitalkostnader och därmed en ökad räntekänslighet. Flera stora investeringar och investeringsområden inom nämnden finansieras med gröna obligationer och det är ett underlag för stadens upplåning. Investeringsnomineringens proaktiva alternativ beräknas ge en ökande kapitalkostnad med nära 90 mnkr och något mindre (12 mnkr för 2024) för det restriktiva alternativet. Dessutom finns det med en kostnadsökning för Gryaab med cirka 90 mnkr från 2023 till 2024.

Alternativet att inte ta hand om anläggningarna kan leda till stora störningar och samhällsekonomiska effekter. För att åskådliggöra detta lät Malmös VA-organisation VA SYD under 2021 ta fram en studie för att bidra till en ökad förståelse för samhällskostnaderna vid ett avbrott i VA-infrastrukturen. Man undersökte specifikt ett dricksvattenläckage som inträffat under februari 2020. Den bedömda samhällskostnaden uppgick till 13,3 miljoner kronor där den faktiska kostnaden endast stod för drygt 2 miljoner av beloppet. Resten bestod till största del av avbrotts- och hanteringskostnader för kringliggande verksamheter och infrastruktur samt intäktsbortfall för det lokala näringslivet.

En beräkning av taxeintäkternas utveckling redovisas i diagrammet nedan. Diagrammet skall spegla effekten av det föreslagna intervallet 10 – 18 procent. Den föreslagna taxeökningen är 13 procent för 2024 och drygt 9 procent för 2025 och 2026. Detta gör att den fordran som uppstår 2023 och 2024 återställs under 2026.

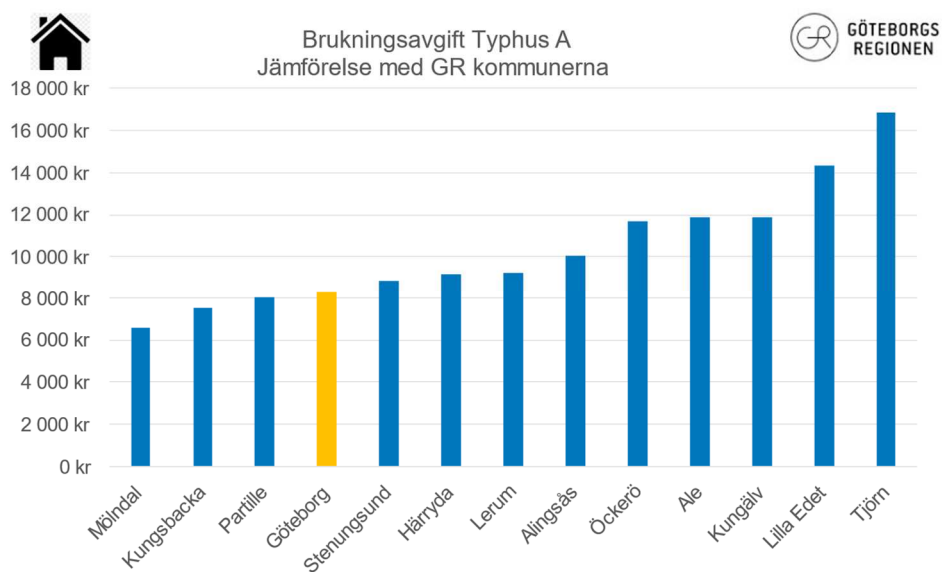
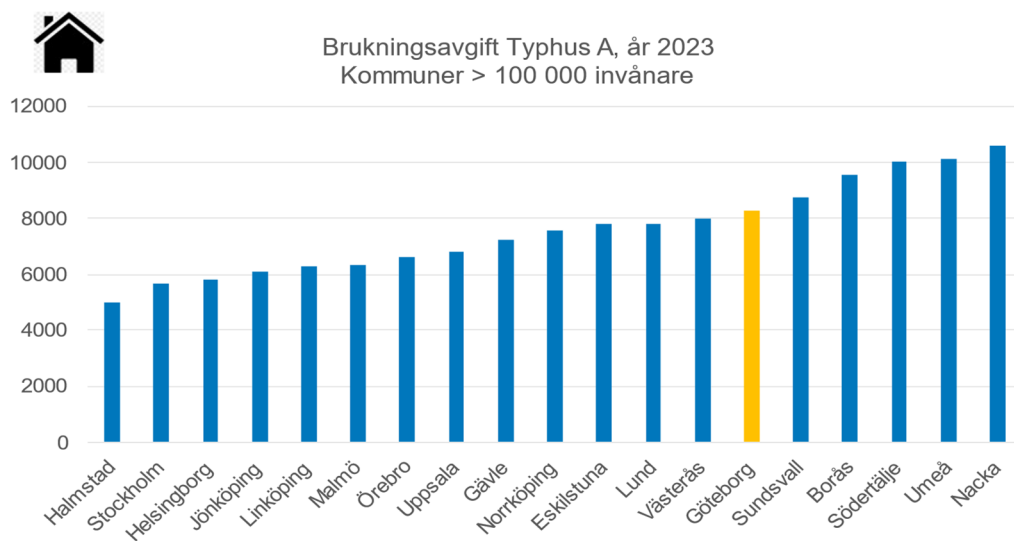

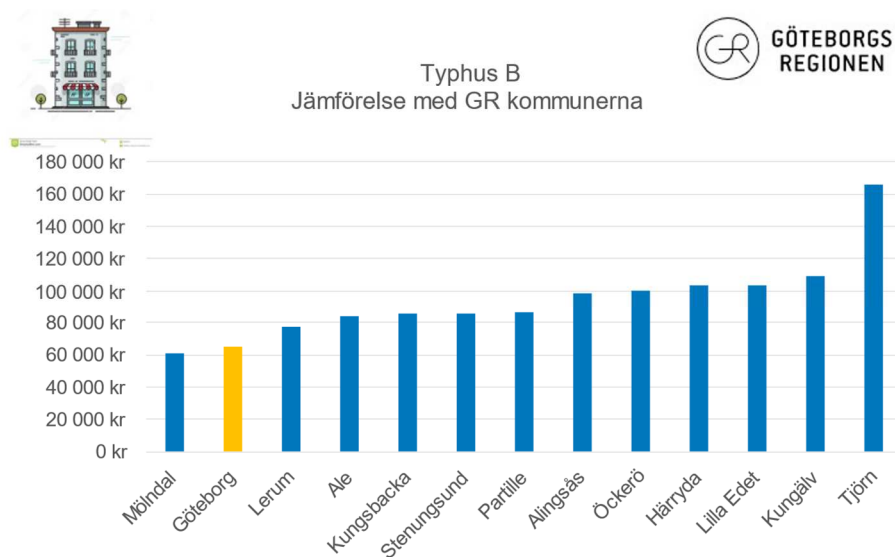
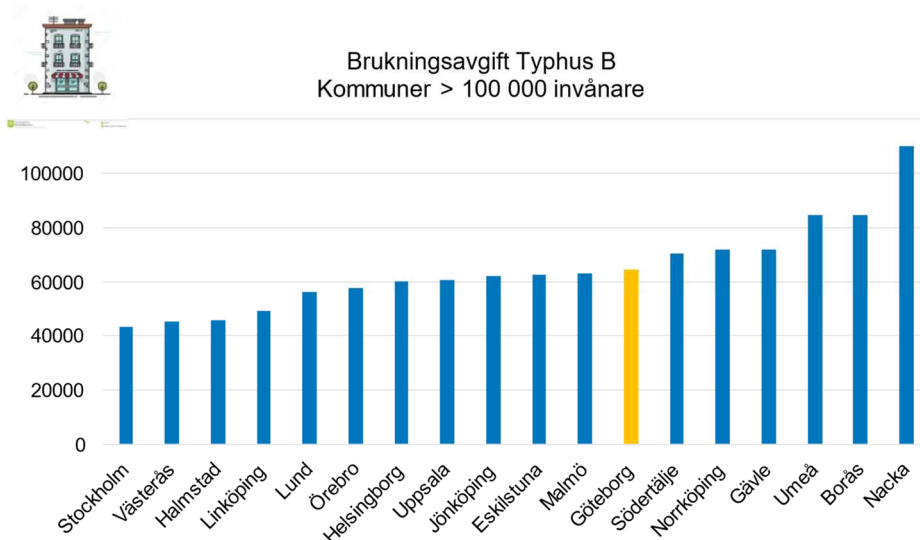
Effekten av en ökad taxa med 13 procent beskrivs i Typhusberäkningarna nedan. Typhus A motsvarar en småhuskund och ökningen motsvarar cirka 1100 kr per år.

Typhus B är en flerfamiljsbostad med 15 lägenheter och medför en ökning med cirka 8 300 kronor per år och 550 kr per år och lägenhet. Förvaltningens förslag till taxeökningar är 13 procent för 2024, 9,7 procent för 2025 och 9,2 procent för 2026.

<i>Brukningsavgifter</i>	2024	2025	2026
<i>Typhus A, småhus</i>	9 375 kr/år	10 275 kr/år	11 220 kr/år
<i>ökning</i>	1 100 kr/år	900 kr/år	945 kr/år
<i>Typhus B, 15 lägenheter</i>	73 180 kr/år	80 275kr/år	87 660 kr/år

<i>ökning</i>	8 300 kr/år	7 100 kr/år	7 385 kr/år
<i>ökning per lägenhet</i>	550 kr/år	475 kr/år	490 kr/år

VA anläggningsavgift

Anläggningsavgifterna är i balans och beräknas inte behöva justeras så mycket den närmaste perioden. De ökningar av anläggningsavgifter som har gjorts de senaste åren, tillsammans med att exploateringsprojekt inte har genomförts i den takt som var planerat, innebär att intäkter från anläggningsavgifter nu ligger på en högre nivå och "bara" behöver följa hur investeringskostnaderna utvecklas.

För att bibehålla en genomsnittlig kostnadstäckning på 70 procent föreslås en taxebana som ligger mellan 0 och 4 procent under 2024 - 2026 och åren därefter mellan 0 och 2 procent, baserat på nu känd investeringsplanering.

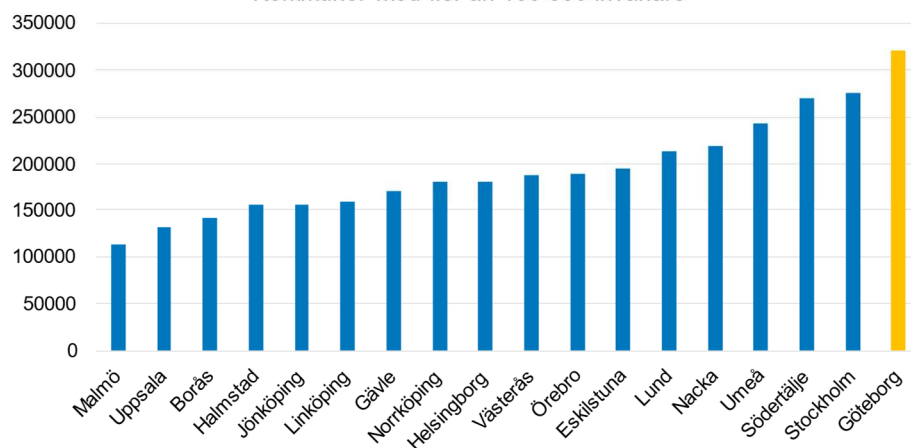
Kostnader för VA-verksamheten kopplat till fortsatt utbyggnad av nya VA-ledningsnät, som till exempel exploateringsinvesteringar, bedöms öka under 2023 i enlighet med redovisningen i ärendet Investeringsnomineringar 2024.

Nedan visas förändringen av priserna för en villa (Typhus A) och en flerfamiljsfastighet med 15 lägenheter (Typhus B) om taxorna ökar med 1 procent 2024 och 0 procent för 2025 och 2026.

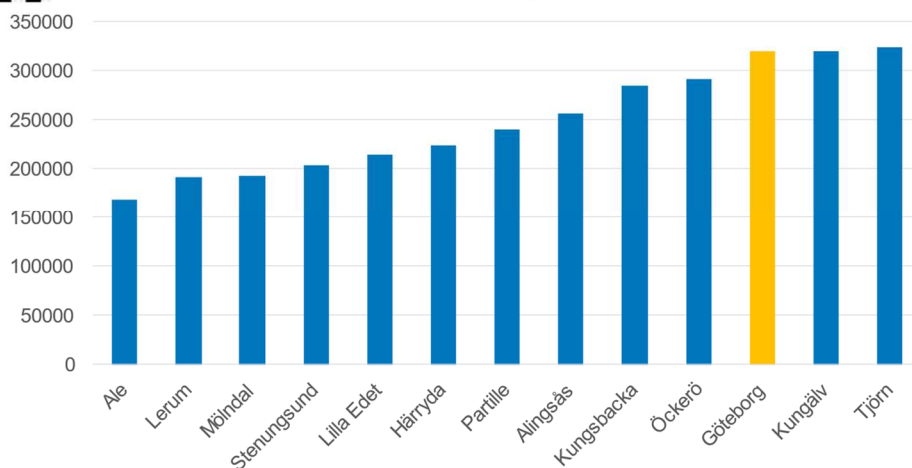
Anläggningsavgifter	2024	2025	2026
<i>Typhus A, småhus</i>	323 000 kr	323 000 kr	323 000 kr
<i>ökning</i>	3 000 kr	0 kr	0 kr
<i>Typhus B, 15 lägenheter</i>	789 000 kr	789 000 kr	789 000 kr
<i>ökning</i>	7 800 kr	0 kr	0 kr
<i>ökning per lägenhet</i>	520 kr	0 kr	0 kr

Anläggningsavgift för typhus A 2023
Kommuner med fler än 100 000 invånare

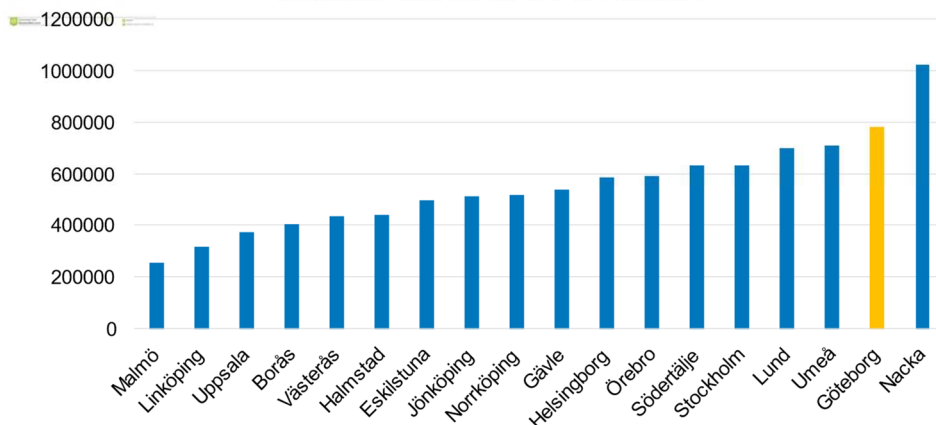

Anläggningsavgifter för Typhus A 2023
GRs medlemskommuner

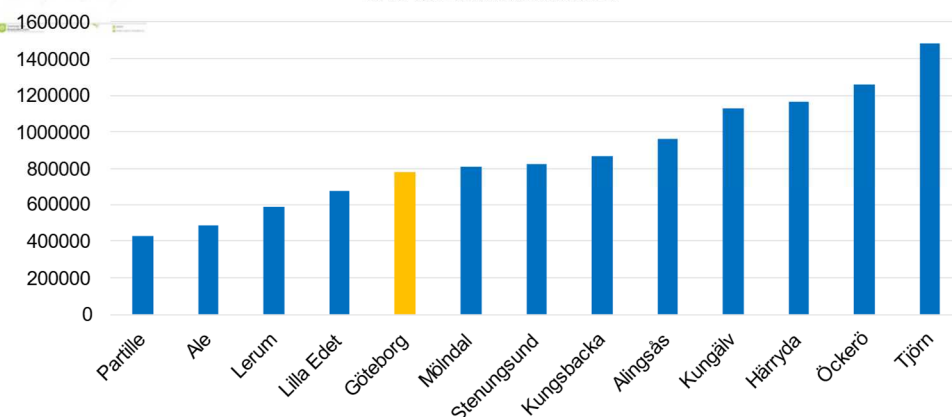

Anläggningsavgift för typhus B
Kommuner med fler än 100 000 invånare

Anläggningsavgift för typhus B 2023
GRs medlemskommuner

Kommunbidrag

Vad gäller den kommunbidragsfinansierade verksamheten är behovet i samma storleksordning som i tidigare års verksamhetsnomineringar.

Bedömning ur ekologisk dimension

Kretslopp och vattens uppdrag syftar till stor del till att vidta åtgärder för att skydda miljön genom arbetet inom VA- och avfallsområdet. Att taxefinansiera med de föreslagna nivåerna innebär att detta uppdrag även fortsättningsvis kan utföras. Vi kan driva våra anläggningar och vårt ledningsnät i enlighet med givna miljötillstånd och sköta de nedlagda deponierna. Till exempel kan stora delar av avfallet samlas in av fossilfria fordon och behandlas i anläggningar där resurser och energi återvinns. Exempel från VA-området är att arbetet med att minska läckaget från dricksvattenledningsnätet fortsätter, liksom arbetet med att minska bräddningen av avloppsvatten till recipient.

Med en miljöstyrande avfallstaxa som fördelar avgifterna utifrån miljöbelastning kan vi dessutom bidra till att påverka göteborgarnas beteende i en miljövänligare riktning. Alternativ två har en något högre potential att minska miljöpåverkan från felsorterat grovavfall. Om effekten blir att några ton grovavfall sorteras bättre än idag så minskar eftersorteringsbehovet på behandlingsanläggningarna.

Att skattefinansiera delar av verksamheten som enligt lag inte kan belasta avfalls- eller VA-kollektiven ger förvaltningen möjlighet att bistå staden med att sköta de deponier som historiskt använts för stadens verksamhetsavfall. Förvaltningen kan även arbeta enligt reglementet med dagvatten- och skyfallsfrågorna och därmed närma oss vattendirektivets krav på sjöar och vattendrag och bidra till en robust även vid mycket kraftig nederbörd. Dessutom kan förvaltningen bistå staden fullt ut i arbetet med Västsvenska Paketet.

Bedömning ur social dimension

Förvaltningens leveranser, tjänster och avgifter är inte varierade utifrån olika sociala förutsättningar utan beror av nyttjande och nytta. Förvaltningens verksamhet är en viktig grundsten i en väl fungerande och trygg stad.

Att vidmakthålla, utöka och förbättra stadens VA-anläggning är en förutsättning för en fungerande stad där verksamheter och människor vill etablera sig idag och över tid. Detsamma gäller även för arbetet med avfalls-, dagvatten- och skyfallshantering, där den senare är särskilt viktig för tryggheten i staden.

Expedieringskrets

Kommunstyrelsen